

veliké pochopení pro důležitost takových písemností a pro jejich pečlivé uchování. R. 1549 bylo jim zvláště uloženo, aby je pilně opatrovali [D 170]. Zároveň se zdůraznila potřeba zapisovat dekrety Úzké rady nebo sněmů bratrských, aby byly po ruce — ovšem jen pro Starší [D 171]. Psal je tehdy B. Václav Vroucký [D 209].

Bratři neopisovali jen projevy a dopisy své a svých přátel, ale i svých odpůrců. Uchovávali a doprovodem opatrovali svou korespondenci s reformátory, zvláště s Lutherem [B. Mikuláš Slánský, 1541] a přecházeli tak již od spisů převážně apologetických k dílům s cílem vskutku historickým, totiž s předním zájmem o vyličení důležitých událostí. Přibýly paměti a záznamy těch, kdo v zájmu Jednoty konali cesty do ciziny, jako byl B. Červenka, které do svého spisu pojal již B. Slánský, a pak B. Blahoslav. Utrpení bratrských mučedníků je věnováno vypsání života a smrti B. Ondřeje Polívky [1511] a zejména spis B. Jakuba Bílka o vězení jeho a Augustovců. Bílek ovšem dopsal svůj spis až r. 1579. Mnohem dříve, patrně hned po událostech, popsal B. Černý příběhy let čtyřicátých, v tom i Mitmánekův pokus o hlubší reformaci české církve. V tomto jeho „Poznamenání některých skutků Božích obzvláštních“ [z let 1541—1546] převazuje již vlastní vypravování, často stranicky zaujaté, nad vloženými dokumenty. O událostech let 1547 až 1558, týkajících se zvláště Jednoty ve východních Čechách, psal správce tamních sborů B. Václav Holý. Širší zajímavé dialogické „Rozmlouvání jednoho mládence rytíře s starým Čechem“, začínající své často legendární vyprávění již r. 1348 [počátkem vlády Karla IV.] a vedené po r. 1538, napsal po r. 1564 snad rytíř Jáchym Prostibořský, člen rodiny sloužící Krajčům v Boleslavi, jim i Jednotě oddaný. Po r. 1604 prodloužil kterýsi bratrský kněz toto sepsání do počátku 17. století.

Ztratily se paměti, které o příbězích bratrských zapsal B. Tomáš, jenž ve vysokém věku zemřel jako duchovní správce v Račicích r. 1557. Je třeba počítat s více takovými ztrátami, které zmařily práci kronikářů Jednoty brzy po jejich smrti, jako v tomto případě, nebo v průběhu let.

Má-li „Poznamenání“ B. Černého, později jiným autorem na léta 1530—1547 rozšířené a dalšími dokumenty doplněné, mezi těmito spisy přední místo, záleží další zásluha českého seniora v tom, že dal počátek stěžejnímu historickému dílu Jednoty jako zakladatel jejího archivu, obnoveného po vyhoření Litomyšle, jež r. 1546 těžce postihlo tamní sbor. K shromáždění a pořádání archivu přikročil B. Černý v Mladé Boleslavi asi r. 1551. Přirozeně šlo v těchto *Aktech Jednoty bratrské*, jak je dnes nazýváme, především o zachování dokladů a písemností z doby těsně nedávné, jak k tomu přímo vedl rušný a pro Jednotu tak závažný průběh oněch let. Ale zároveň začal B. Černý shledávat i dokumenty z počátků Jednoty. I když — a jindy: právě proto, že — jsou opsány jako materiál bez historického zpracování, tvoří tyto svazky svou pramennou hodnotou neocenitelný poklad zpráv z dějin Jednoty pro všechnu další historickou práci až podnes.

B. Červenku nazývá *Kniha úmrtí*, příkladným historikem; pro které historické práce, nevíme. Snad je míněn spis, z něhož čerpal Komenský pro své dílo o moravských starožitnostech a nazval přitom Červenku mužem dobře znalým dějin vlasti. Pak asi Červenka náležel mezi první, kdo se mezi Bratry zajímal o dějiny širší než jen bratrské.

Zato můžeme sledovat ve značném rozsahu dějepisné dílo jeho mladšího druha v úřadě písaře Jednoty, B. Blahoslava. O jeho spise „O původu Jednoty“ byla již zmínka. B. Černému se stal brzy pomocníkem při *Aktech* tak, že svou rukou rozsáhlé části *Aktů* napsal a komentoval. Kromě toho sem vložil značný počet kratších, ale velmi výstižných zpráv o důležitých příbězích, které sám s Jednotou prožíval, a řadu pojednání zpravidla nedlouhých, tím však výraznějších. Tak je tu vypsání onoho „hrozného zahřmění Božího“, jak Blahoslav nazval zavření boleslavského sboru r. 1555, nebo vypsání pokusu kněží a pánů podobojí na Moravě o církevní organizaci. Vedle znamenitých zpráv o cestách do Vídně a do Magdeburku za Mat. Flaciem napsal a do *Aktů* zařadil i latinskou „Summu“ o historii Jednoty od jejího počátku, právě Flaciovi určenou. Také předůležitý soubor stručných bio-